

„MĂ SIMT CA UN COPIL AL UNEI PATRII CARE M-A TRĂDAT ȘI CONTINUĂ SĂ MĂ TRĂDEZE”

Interviu cu Miron Kiropol realizat
de Aliona Grati și Nicolae Tzone¹

ABSTRACT

This paper represents an interview with Miron Kiropol, the Romanian-French poet who lives in Paris, done by Nicolae Tzone and Aliona Grati, in connection with his book launch at the Paris Book Fair in 2015. The poet narrates about his departure from Romania and the stay in Europe, about his childhood and his family, about his Bessarabian origins, about his poetry in Romanian and French. *Finally, Miron Kiropol reads the latest poem.*

Keywords: Miron Kiropol, turncoat poet, communism, Paris, Romanian language.

¹ Nicolae Tzone (n. 10 mai 1958, Malu, Giurgiu), poet, editor. A înființat și conduce Editura Vinea (1990...) și Institutul pentru Cercetarea Avangardei Românești și Europene – ICARE (1998...). A fost membru în consiliul de conducere al Uniunii Scriitorilor în perioada 2004-2009. A susținut, în 2012, doctoratul la Facultatea de Litere din București, cu lucrarea: *Geo Bogza și avangarda română*. Volume publicate (selecție): *Aphrodite balkanique*, ediție în limba franceză, traducere din română de Claudiu Soare și Miron Kiropol, Editura Vinea, colecția „Vinea International”, Paris-București, 2012; *Viața cealaltă și moartea cealaltă*, versuri, Editura Vinea, 2010, ediția a doua, 2012 (prefață: Gheorghe Grigurcu; postfață Emanuela Ilie; ilustrații de Nicolae Makovei); *Oase de Înger / New York*. București, *versuri*, Editura Vinea, 2009 (cu un cuvânt înainte al autorului, o prefață de Felix Nicolau, o „postfață” de Daniel Bănuțescu, Lucian Vasilescu, Ioan Es. Pop, Mihail Gălățanu, Marin Mincu; ilustrații de Maxim Dumitraș); *Capodopera maxima*, versuri, Editura Vinea, 2007 (cu un preambul și un portret al autorului de Șerban Foarță, postfață de Șerban Axinte, coperta volumului și planșele: Mihaela Șchiopu); *Balkan aphrodite*, ediție în limba engleză, traducere din română de Sean Cotter și Ioana Ieronim, Editura Vinea, colecția „Vinea International”, București – New York, 2006; *Manualul de literatură*. o carte alcătuită de Daniel Bănuțescu, antologie de versuri (coautor, alături de: Daniel Bănuțescu, Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Cristian Popescu, Lucian Vasilescu, Floarea Țuțuianu); prefață de Alex. Ștefănescu; postfață de Horia Gârbea, Editura Vinea, 2004; *Rugina timpului oare greșesc dacă o numesc regina timpului*, versuri, Editura Vinea, 2004; *Nicolae magnificul*, versuri (coperta și ilustrațiile Nicolae de Popa), Editura Vinea, 2000; *VIANU. Fereastra luminată / La fenêtre éclairée / Das Erleuchtete Fenster*, album cu circa 500 de fotografii, prefață de Vlad Alexandrescu, ediție în limbile română, franceză și germană; „Am părăsit «groapa cu lei» a pierzaniei pentru a fi, oriunde altundeva, liber și fericit...”, dialog cu Alexandru Lungu, Editura Vinea, 2004.

N. Tz. Astăzi suntem în 22 martie. Suntem acasă la Miron Kiropol², lângă Muzeul „Luvru”. Am urcat 112 trepte până la etajul șase, aici, în paradisul lui cu mii de cărți, cu zeci de tablouri pictate chiar de el.

Dragul meu, împreună cu Aliona Grati am convenit să-ți punem niște întrebări pentru revista pe care ea o conduce la Chișinău, o revistă foarte bună, *Metaliteratură*, unde în numărul precedent este marele tău prieten și marele...

M. K. Nostru, al tuturor...

N. Tz. ... marele intelectual, în definitiv, care este și va fi totdeauna, „Puiu Grigurcu”, cum îi zicem noi, Gheorghe Grigurcu. Deci am convenit să-ți adresăm un set de întrebări simple, directe, vrem să te incităm și bineînțeles că și contăm pe spontaneitatea ta.

Ai plecat din România, la un moment dat, prin anii '70. În ce an exact ai plecat?

M. K. În 1968.

N. Tz. Anii '70 înseamnă și 1968. Deci ai plecat în 1968... De ce?

M. K. Pentru că nu mai vroiam să aud

cuvântul „comunism”. Nu mai voiam! Nu mai puteam suporta bâlbâirile „șefului suprem”. Nu mai eram în țara aia. Țara aia nu mai era a mea. Din ce în ce mai mult devenise o străinătate. Ca aș fi fost pe o insulă sau nici măcar existent.... Țara aia nu mai era a mea!

N. Tz. Vom urma un curs logic și cronologic cumva al discuției, dar sar etapele... În clipa de față ce e România pentru tine?

M. K. Parcă ar fi același lucru.

N. Tz. Parcă...

M. K. Da. Aștept de la România să-mi fie patrie. Unde mi-e patria? Să știi că, deși am renunțat la ea, eu încă nu mi-am cerut să mi se întoarcă cetățenia. Pentru că de ce să mi-o cer? De ce? Mi-o datorează prin naștere. Chiar dacă am renunțat la ea, ea trebuie să mi se dea, să mi se dăruie...

N. Tz. Uite, am un răspuns, o ceri pentru mine, o ceri pentru Grigurcu, o ceri pentru Casian Maria Spiridon, pentru prietenii tăi, pentru intelectualii din România care îți prețuiesc poezia, care te prețuiesc... Cu noi ce faci, că noi suntem acolo, trăim acolo...

M. K. Este problema mea cea mai dureasă. Să trăiesc ca un străin și să mă simt în același timp copilul unei patrii, dar o patrie care m-a trădat și mă trădează. Continuă să mă trădeze. Continuă să fie rea, să fie în afară. În timp ce eu sunt înlăuntrul ei, chiar de departe. Eu continui să fiu scriitor în limba română. Nu am părăsit această limbă. Și limba ei, a acestei patrii, mi-e patrie. Limba ei, limba română, care e unică. Stăteam de vorbă de curând cu un mare personaj, care e înlăturat de asemenea, ca mulți alții...

2 **Miron Kiropol** (n. 29 septembrie 1936, București) este un poet român-francez, traducător și artist plastic. Primele sale poezii au fost publicate în 1963, în revista „Contemporanul”. A semnat mai multe volume de poezie: *Jocul lui Adam* (1967), *Schimbarea la față* (1968), *Rosarium* (1969) *Împerecheat cu sabia* (2012), *Aur în sită* (2014), *Poésies et variantes/ Poezii și variante* (2003) etc. Ajuns cu dificultate la un festival de poezie în Belgia, în septembrie 1968, decide să nu să se mai întoarcă în România. În cele din urmă se stabilește la Paris, unde este recunoscut prin poeziile sale scrise în limba franceză. În anii '90 va publica din nou în limba română, începând cu volumul *Această pierdere* (1992).

N. Tz. La cine te referi?

M. K. La Andrei Zanca. Stăteam de vorba cu el. Și ne spuneam această durere. Că limba română, prin nemaipomenita ei libertate, e una dintre cele mai mari limbi ale Europei. Gândiți-vă la toate limbile noastre latine, nu, franceză, spaniolă, italiană – mari limbi, mari culturi. Ei bine, limba română, într-o cultură șchioapă, căci a apărut la câteva sute de ani după acestea, păi limba asta le întrece prin plasticitatea ei. Limba asta știe să vorbească cum nu mai știu să vorbească alte pământuri. În limba asta, prin influență rusească, fără îndoială, și latină, articolul este lipit la cuvânt și cuvântul devine de o forță zguduitoare. Pe când limbile noastre dragi, nu, foarte iubite, latine: spaniolă, franceză, italiană (mai ales italiana o ador), ei bine, acest lucru nu se întâmplă. Or în română prin această dispariție a articolului care devine cuvânt te găsești în fața unei minuni deodată. E cutremurător.

N. Tz. E o șansă, e un noroc să ai o asemenea limbă...

M. K. Nu știu, șansă, noroc... E poate singura binecuvântare a poporului român la ora actuală. E singura... Unde, întreb și strig, unde ne e patria?

N. Tz. În noi înșine...

M. K. Păi nu... Limba română, atât.

N. Tz. Singura șansă este să luăm România și limba ei în noi și s-o ducem mai departe și să facem noi, noi ca persoane, ceea ce statul nu face. Să ai atâtea talente, să ai atâtea nume, mari autori născuți în România și să nu...

M. K. Dar nu numai autori. În toate domeniile România dă materie cenușie nemaipomenită, care pleacă din țară. Și țara slăbește, devine miloagă când geniile par că pleacă.

N. Tz. Ei, cât există încă România în noi șansa ei de a merge mai departe rămâne vitală. Vezi că la noi la români se-ntâmplă chestia asta și e dintotdeauna. Noi pare că dormim, că suntem adormiți, nu contează cum, dar la un moment dat vin aceste furtuni care se numesc de obicei, cum să le spunem noi, genii, da, și un Eminescu, un Brâncuși, un Stănescu, un Enescu vin și prin explozia lor, de fapt, acoperă decenii întregi de timp pierdut.

M. K. Da.

N. Tz. Și-n felul ăsta, prin această izbucnire, prin aceste explozii, noi ne repunem în timpul real al culturii europene întotdeauna. Am avut această șansă. A, ce contează că Brâncuși, în țară, cel puțin în vremea respectivă, nu însemna aproape nimic, și că de fapt valoarea lui a fost recunoscută prima dată nici măcar în Franța, ci tocmai în America. Și așa mai departe. În fine, vom reveni la această temă.

Dar acum, Aliona fiind cochipiera mea la acest interviu pentru „Metaliteratura”, vreau să ne spui ce înseamnă Basarabia pentru tine?

A. G. Nicolae, mi-ai luat întrebarea. Domnule Miron Kiropol, ce știți dumneavoastră despre Basarabia, despre Basarabia contemporană, despre Republica Moldova? Aveți vreo sursă, vreun canal prin care să vă informați asupra ceea ce se întâmplă la noi?

M. K. Știu numai o Basarabie poetică. Am în mintea mea o Basarabie poetică,

în sensul că bunica mea dinspre tata era din Basarabia. Dintotdeauna am avut o încântare față de ea. Nu am cunoscut-o, dar se pare avea un suflet nemaipomenit. Era foarte bună, ea și cu bărbatul ei, și dădea la toată lumea zahăr, pâine, deși aveau copii.

A. G. Din ce parte a Basarabiei era bunica dumneavoastră? Vă amintiți vreo denumire de localitate?

M. K. Era din Chișinău. Era de o bună-tate distrugătoare pentru ea. Deci Basarabia pentru mine e bunica.

A. G. Din ce an e?

M. K. Dintre cele două războaie mondiale.

A. G. În interviul de astăzi i-am pus aceeași întrebare și doamnei Aurora Cornu și a făcut o asociație, foarte interesantă după mine, a zis că România, atunci când avea și Basarabia, semăna cu o pâinică, și acuma nu e bine, că nu arată ca o pâine armonioasă, e ca un pește... Arată bine, dar ea speră că se va întregi...

M. K. Păi dacă ea a fost furată de toți, dacă continuă să fie furată de toți și încă, poate, se pregătește un alt furt al acestui pământ. Și ce poate să facă Basarabia singură, dezarmată?

A. G. Istoricii Al. Boldur menționează în *Istoria Basarabiei* că ceea ce i s-a întâmplat acestei părți de pământ în 1812 se datorează în mare parte politicii lui Napoleon. Avem motive să nu-l plăcem. Francezii însă îl venerază. Ce ziceți despre asta?

M. K. Eu nu l-am venerat niciodată.

L-am socotit un asasin de talia lui Hitler sau Mussolini, dar poate mai inteligent, care a știut să aducă unele lucruri bune pentru Franța.

A. G. Și a fost oprit la timp.

M. K. Dar dacă nu ar fi fost oprit, lumea poate că ar fi dispărut. Și oare, oare, merg până acolo să spun un blasfem, oare o fi cenușa lui în mormântul ăsta somptuos din mijlocul Parisului? E adevărat că e cenușa lui, sau numai așa... Nu știu...

N. Tz. Nu ai fost ispitit niciodată să mergi la Chișinău, să mergi în Basarabia?

M. K. Nu, nu am mai fost ispitit. Și, de altfel, nu știu, cred că trebuie să fac pașaport.

N. Tz. Sigur că da.

M. K. Asta e dureros încă. Uite, o țară în care se vorbește românește, care ar trebui să aparțină României și nu altora, pentru o țară ca asta îți trebuie pașaport ca să mergi în ea. Unde ne e Europa?

A. G. Noi am avut nevoie de vize ca să trecem Prutul mulți ani la rând. Abia acum un an am recăpătat posibilitatea să trecem, pur și simplu, cu pașaportul nostru, fără să fim cetățeni ai României. Dar ani la rând a trebuit să mergem să obținem vize ca să trecem Prutul...

M. K. Ce e dincolo de straniu e că poporul român și limba lui s-au menținut în condițiile astea de o sută de ani de comunism...

A. G. După două sute de ani de rusificare, de la 1812.

R. P.³ Mătușa mea, Ileana Popovici, zicea la un moment dat: „Nu întâmplător Mateevici i-a zis „limbă sfântă”. Numai fiind sfântă limba română a putut supraviețui calvarului la care a fost supusă”.

M. K. E o limbă care depășește totul, depășește starea omului aproape... Te întrebi ce e cu asta, de unde vine și cum a reușit să reziste? Și nu doar în Basarabia, ci și în toată România. Citesc acum o carte de amintiri ale contemporanilor lui Eminescu despre el, apărută la „Humanitas”. Extraordinară cartea. Aflăm asupra lui Eminescu lucruri că-mi vin lacrimile. Omul era de dincolo de bunătate. Omul ăsta ne-a creat o limbă care e dincolo nu numai de bunătate, e dincolo de spirit. Adică spiritul devine subaltern al limbii eminesciene.

A. G. Iată, prin intermediul limbii române, prin intermediul acestui interviu veți vizita Basarabia...

N. Tz. Miron, iată, primești această invitație și această provocare de a vizita, cât se poate de repede, Basarabia...

M. K. O voi face.

A. G. Primiți mai întâi cartea de vizită, prin revista *Metaliteratură*, și apoi veniți dumneavoastră...

R. P. Cu doamna Elizabeth...

N. Tz. Să ne întoarcem asupra plecării tale din România. Ai plecat, ai spus, pentru că nu mai suportai să trăiești în comunism. Dar când a devenit practic insuportabilă

această stare a ta? Ai gândit în ani plecarea ta sau a fost o hotărâre rapidă, imediată? Și cum ai ieșit, cum ai plecat?

M. K. Foarte simplu. Gândul ăsta mi-a fost dintotdeauna. Nu mai puteam... La un moment dat am plecat în Delta Dunării, gândindu-mă să fug pe acolo. Și prima noapte m-am culcat la un preot. Am bătut la ușa lui. Și îmi aduc aminte dulcile cuvinte ale învățătoarei care locuia în aceeași casă cu preotul. Că eu aveam un cearceaf cu mine și mi-a spus: „Dar ce, noi nu avem cearceafuri?” Și asta mi-a rămas așa, pentru toată viața. Pe urmă, straniu lucru, m-am dus la lipoveni...

N. Tz. Tot în deltă suntem... Cum voi ai să fugi pe acolo, în loc s-o iei spre Occident?

M. K. Îmi spuneam, uite, hai să-mi găsesc o altă patrie. Hai să văd la lipoveni... Cine știe, poate că sunt altfel. Și m-a culcat la el preotul, m-a primit foarte frumos. Dar, în inocența mea, el m-a adus la biserică și m-a dus în clopotniță, să sun clopotul. Era clopotul de alarmă. Oamenii își închipuiau că Securitatea a trimis omul lor ca să-i spionez. Peste noapte, în mijlocul nopții, îl văd pe preot că deschide ușa și începe să strige: „Așa o faceți mereu, așa trimiteți pe câte unul...”. Când am auzit eu așa, mi-am zis Doamne, Dumnezeule, mă-ntorc la București, parcă mai bine e acolo.

Și m-am întors la București. Am luat-o de la capăt. Scriam versuri, care nu erau publicate. Le aduceam versurile, mi le respingeau imediat, pentru că mă considerau, și asta mi-o și strigau, un atemporal. „Ești un atemporal...”, parcă-l aud și acum pe tipul ăla care se chema Stoian, da cu o ură, Dumnezeule... Eu veneam așa, cu poeziile... „Ești atemporal un atemporal...”

3 Replica aparține poetei Radmila Popovici care a filmat discuția.

Nu trăiești în Republica Populară Română, în anul o mie nouă sute nu știu cât... Ești un nimic... Ești un nimic... Ești un dușman al poporului.”

La revistele alelalte, mi se zicea: „Îmi scrii o poezie pentru noi, patru pentru tine”.

N. Tz. La ce revistă ți s-a zis asta?

M. K. La „Gazeta literară”. Una pentru noi, patru pentru tine...

R.P. Pentru comuniști.

M. K. Da, prima să fie „Glorie ție...”

N. Tz. Și cum ai ajuns, totuși, în Franța?

M. K. În Franța am ajuns pentru că eram socotit fără îndoială sărit. Pentru că i-am scris lui Ceaușescu...

N. Tz. I-ai scris lui Ceaușescu?

M. K. Păi da...

N. Tz. Doamne, ce frumos... ce spiritual...

M. K. I-am scris lui Ceaușescu...

N. Tz. Cum i-ai zis, Stimate tovarășe, Iubite conducător...

M. K. Nu, nu, nu...

N. Tz. Cum ai făcut?

M. K. Tovarășul...

N. Tz. Cutare...

M. K. Nicolae, așa...

N. Tz. Și în ce an era asta?

M. K. Dar sunt sigur că nici nu i-au arătat-o! A fost o frică, a trecut atunci o frică printre ei. A doua zi plecam.

N. Tz. Ce spuneai tu acolo?

M. K. Scriam: „Tovarășul... lăsați să plece în străinătate...”. Că aveam invitație de la Bienala aia de poezie... Adică totul s-a petrecut așa. Am scris în Belgia, pe adresa Bienalei de poezie. Cineva m-a tradus, șchiopătând, primul volum îmi apăruse, „Jocul lui Adam”. Cartea aceasta a apărut, a plăcut, nu știu ce... Cum spunea Lucian Raicu, „sub masca delicateții și suavității chemi apocalipsul?. Asta la noi?” Și râdeam împreună...

Am pus o cărticică pentru voi cu primele poezii ale mele. O să vedeți. Erau un țipăt la cer, așa...

A. G. Unde au apărut primele dumneavoastră volume?

M. K. Păi la ESPLA, nu mai știu...

A. G. În România...

M. K. Da, în România. Deci am trimis la bienală poeziile, spunându-le: „Aș vrea să vin și eu... Trimiteți-mi o invitație.” De acolo mi s-a spus: „Domnule, ești un vrăjitor! Bineînțeles că îți trimitem invitație. Ne place enorm poezia dumneavoastră. Veniți”. Și mi-au trimis invitație. După care m-am dus la Zaharia Stancu și i-am spus: „Uite, sunt invitat pentru...” La care Zaharia Stancu: „Bine, o să facem totul...” Bineînțeles că nu a făcut nimic. Plecase la Bienală unul Chiriac... Cine să fi fost ăsta, poate securistul... Deci Chiriac, și directorul „Vieții românești”, nu-mi amintesc acum îl cheamă.

Ăștia plecaseră, iar eu nu. Și atunci i-am scris lui Ceaușescu. M-am dus mai întâi și i-am făcut scandal lui Stancu. „Nu putem...” Și i-am scris lui Ceaușescu atunci: „Lăsați tot soiul de cretini și de buni de nimic să plece, care fac rușine patriei...”

Ei bine, m-au chemat imediat. Îmi amintesc tipul care a coborât de la „Cultură”, avea cizme... A coborât în sala aia, nu m-a primit în biroul lui, și ne-am așezat pe un soi de marmură: „Ce se întâmplă, băiatule, ce ai, de ce scrii așa?” „Păi nu mă lăsați să plec!” „Acum nu știu... Sunt niște probleme...” „Păi da cum, ăia au plecat deja, și eu nu...” „Se mai întâmplă...” „- Dacă nu am în câteva zile dreptul de a merge la bienala aceasta voi deveni, pentru că mă considerați atunci că am portretul lui Hitler în inimă, bine, mă consider și eu, și devin dușmanul Republicii noastre socialiste...” „Uuaah...” A plecat, uite așa făcea: „Da, băietule, da, ai să pleci, ai să pleci... Telefonează-mi mâine”. I-am telefonat a doua zi, secretara mi-a răspuns: „Da, da”, și mi l-a trecut imediat. Vezi că astea trebuie să existe prin dosarul meu. „Mă, dar pașaportul tău e gata, du-te să ți-l iei. Ia-ți-l imediat.” Și mi l-am luat.

M-am pomenit la Bruxelles, eu care nu ieșisem decât o dată într-o plimbare în Cehoslovacia. Am coborât din avion, nici nu îndrăzneam să merg. Eram zăpăcit și deodată s-a pus în fața mea un tânăr care m-a întrebat: „- De unde vii?” „- Din România. Am venit la bienala de poezie”. El a căzut pe bancă de râs: „- Nu am văzut niciodată un poet!” Am stat de vorbă. „- Mata știi că am luptat în Coreea împotriva comuniștilor?”

Am mers și am dat de o piață frumoasă. Aveam nevoie de un taxi, dar nu mi-l puteam permite. Deodată a apărut o mașinuță din care au coborât doi bătrâni. I-am întrebat dacă mă pot duce până la locul unde trebuia să ajung. „- Păi, eu mă

plimb cu nevasta mea! Dar ce cauți tu?” „Eu sunt poet și vin din România” „- Dacă ești din România, te duc unde vrei!” Era un industriaș evreu originar din Basarabia, care fugise de mâna rușilor. M-au invitat la ei. Un prieten de-al lor mi-a oferit apartamentul său de-a lungul acelor opt zile cât m-am aflat la Bruxelles.

Apoi am ajuns și în Franța. Îi scrisesem încă din România lui Piere Emmanuel. El era un personaj foarte puternic spiritual atunci și era la direcția unei asociații care acorda ajutor intelectualilor persecutați din Est. De ce nu?, îmi ziceam, ce mi se poate întâmpla decât moartea? El mi-a răspuns și mi-a zis că, dacă vin în Franța, să-l caut. L-am telefonat și m-a primit imediat. L-am rugat să-mi caute o mănăstire și el mi-a găsit. Am stat un an la mănăstire.

A. G. De atunci vine subiectul biblic pe care îl văd dominant în toate tablourile dumneavoastră?

M. K. Și în cărțile mele. Vine de la mama. Tata a fost ca și inexistent pentru mine. Mama era o biată proastă. O proastă care ar fi putut să fie geniu. Dar cum poate viața să trimită diavolul. Și cum mama, care ar fi putut să fie un geniu, a fost distrusă cu omul acesta. Când am plecat, a creat din camera mea un fel de sanctuar. Venea și plângea acolo. Avea un talent nemaipomenit, o voce de mare talent. Viața mea se petrecea într-un soi de magherniță, dar eu stăteam lângă ea și o ascultam cum cântă. Cânta și cânta... Cultura mea a venit prin intermediul acestor cântece ale mamei.

A. G. Dar ce cântece cânta, populare?

M. K. Operă. Toată familia mea cânta operă. Vocea se transmitea de la unul la

altul. Fratele meu cânta la operă, nepotul la fel. Verișoara mea a fost profesoară la conservator, apoi a plecat în Italia și a cântat la Scala.

N. Tz. Ai spus că sosit în Franța, ai stat la o mănăstire. Unde se afla aceasta?

M. K. La Paris.

N. Tz. Ce a însemnat, ce înseamnă șederea în Franța pentru tine?

M.K. Am fost și eu, însă foarte puțin. Câteva clipe atunci când am întâlnit niște oameni buni.

N. Tz. Cum așa, foarte puțin?

M. K. Simplu. Tot așa cum România m-a părăsit, Franța, de asemenea, m-a părăsit, refuzându-mi poezia. Cred că am dat Franței unul dintre cei mai mari poeți pe care i-a avut. Și ea îmi refuză poezia. Cum să fiu viu într-o patrie care nu vrea să știe de mine? Bat la ușa lor cu poeme nemaipomenite și dau peste o aroganță, că te întrebi de mai există.

N. Tz. E foarte trist ceea ce spui.

M. K. Atenție: Franța pe care am iubit-o și o mai iubesc.

N. Tz. Totuși ai scris mult în această perioadă.

M.K. Asta e alt lucru. Am scris enorm, și în română, și în franceză, dar românii, de bine de rău, mă publică.

A. G. Povestea plecării dumneavoastră din România, cu o scrisoare adresată lui

Ceaușescu, îmi amintește de o altă poveste – cea a lui Paul Goma. V-ați intersectat la Paris? Vă cunoașteți?

M. K. Îl cunosc foarte bine, ne cunoaștem și am comunicat mult. Dar în clipa aceasta nu se simte prea bine și nu comunicăm. Îmi este foarte drag Paul Goma. Ceea ce se petrece cu el este foarte urât, e murdar. Când va veni un critic literar care să se plece asupra operei lui și asupra acelor Jurnale pe care s-a pus anatema? Când se vor scoate învinuirile, se va descoperi un foarte mare scriitor. Jurnalele lui m-au atins profund. Ele ating viața, aventura existențială. Sunt cutremurătoare. Cum se poate că o asemenea scriere să fie refuzată? Înseamnă că se simt vinovați?

N. Tz. Dragă Miron, îți mulțumim că ne-ai primit aici, că ai fost al nostru și te-am simțit foarte apropiat de noi. Am avut bucuria să-ți lansăm o nouă carte de poezie la Salon du Livre. Te rugăm să ne dai manuscrisul textului despre care ne-ai mărturisit că l-ai scris chiar ieri. Și te rugăm să ni-l și citești, să rămână imprimat în aparatul de filmat.

M. K. *Cum să vorbim de poezie, această creație de dinainte de genză, când suntem atât de lipsiți de cuvinte? Căci bietele, cerșetoarele noastre cuvinte nu știu decât să bâlbâie de la un zid la altul, în zdrențe de litere.*

Iar mi-am spus adeseori că nu pot trăi altceva în afara acestei bâlbâiri, care cheamă poemul, care cheamă cu cea mai adâncă disperare începutul pământului și al cerului, potopul divinului peste lume.

Deci trăiesc numai pentru acest potop, el singur mamă și tată ai mei. Dintotdeauna. Și poate de aceea chiar și noaptea îmi pare

de o devoratoare lumină, devorând lumina, sfâșiiind-o pentru a mi-o oferi ca hrană delicată de bucurie.

Îmi amintesc o povestire hasidică. Un rabin își trimite ucenicul duhovnicesc să-l vadă pe un alt rabin, iar ucenicul nostru se întoarce dezamăgit și îi spune: „Rabbi, l-am văzut dar era nebun. Țopăia, râdea în hohote, striga, beat de o fericire căreia nu-i înțelegeam rostul.” Rabinul îi răspunde: „Fiule, să știi că ai văzut acolo pe fiul cel mai apropiat de Dumnezeu!”

Poezia e această hrană esențială de bucurie, un soi de suferință a bucuriei, carne posedată de spirit.

Pentru că omul actual a abandonat-o, îl găsim acum în patru labe înaintea prăpastiei.

Cum omul a putut să refuze poezia, această mamă a tuturor mamelor celor vii? Această regină de o frumusețe de dincolo de cosmos.

De ce omul a pierdut această grație care îl caută veșnic amoroasă?

Unde e marea poezie azi? În mormânt? Ca într-o notă administrativă, aproape teatrală, la moartea lui Bach: „Domnul cantor Bach e mort azi. Patru copii minori. Dric gratuit”.

Fără loc pe pământ e scriitura marelui poet francez Clément Marot, exilat în Italia și care scria de acolo: „Câți scriitori mângălesc hârtia la Paris, iar mie Parisul mi-e interzis”.

Suntem în aceeași situație în acest moment de uscăciune poetică, bine stăpânită de poetaștrii puterii literare, cu un rând important.

Apoi tragedia se face mai amplă, căci mulți poeți trăiesc o confuzie totală, crezând că scriu poezie, când poezia lor aparține pandemonicului. Ale lor așa zise poeme se hrănesc dintr-o execrabilă banalitate.

Să nu căutăm prea departe decăderea poeziei. Nu-i mai avem în clipa asta pe Keats, Hölderlin, Rilke, Eminescu. Nu mi-i imaginez aici, unde dacă ar veni pe lume, ar fi țintuiți la stâlpul infamiei.